

ANALELE UNIVERSITĂȚII DIN BUCUREȘTI - SERIA DREPT**Citarea anumitor persoane în cauzele cu infractori minori: o protecție pentru minor sau doar încă o formalitate de îndeplinit?****Larisa-Manuela Mihuț**

Rezumat: *Prezentul studiu are ca obiectiv, pe de o parte, sintetizarea criticilor ce pot fi aduse textelor de lege derogatorii din cuprinsul Codului de procedură penală privitoare la persoanele citate la procesul penal desfășurat împotriva unui suspect sau inculpat minor și, pe de altă parte, propunerea unor soluții pentru depășirea vulnerabilităților legislative identificate în această materie. Studiul face trimitere și la dezlegări jurisprudențiale care prezintă relevanță pentru subiectul abordat.*

Cuvinte cheie: *persoană în îngrijirea sau supravegherea căreia se află temporar inculpatul minor; titularul autorității părintești; autoritate tutelară; ordine preferențială; neprezentarea persoanelor legal citate; procedura măsurilor preventive privitoare la minor.*

Summoning certain individuals in cases involving minor offenders: a protection for the minor or just another procedural formality?

Abstract: *The aim of the present study is twofold. Firstly, it seeks to provide a systematic synthesis of the criticisms that may be formulated against the derogating provisions laid down in the Criminal Procedure Code concerning the summoned persons in criminal proceedings instituted against a minor suspect or defendant. Secondly, it puts forward proposals for addressing the legislative shortcomings identified in this field. The study further makes reference to relevant jurisprudential decisions pertinent to the subject matter under analysis.*

Keywords: *the person with whom the minor defendant is temporarily placed in care or under supervision; parental authority; guardianship authority; preferential order; missing legal summoned persons; procedure for preventive measures concerning minor defendants.*

I. ORDINEA DE PREFERINȚĂ LA CITARE A PERSOANELOR INDICATE ÎN CADRUL DISPOZIȚIILOR ART. 505 ALIN. (1) C.PR.PEN.¹ ȘI ART. 508 ALIN. (1) C.PR.PEN.

În faza de urmărire penală, art. 505 alin. (1) C.pr.pen. impune ca, la orice ascultare sau confruntare a suspectului sau inculpatului minor să fie citați și părinții ori, după caz, tutorele, curatorul sau persoana în îngrijirea ori supravegherea căreia se află temporar minorul și direcția generală de asistență socială și protecție a copilului din localitatea unde se desfășoară audierea.

¹ Codul de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 135/2010, publicată în M. Of. Partea I, nr. 486 din 15 iulie 2010, actualizat (C.pr.pen.).

De asemenea, potrivit alin. (1)¹ al art. 505 C.pr.pen., la efectuarea oricărui alt act de urmărire penală la care este citat suspectul sau inculpatul minor se citează părinții sau, după caz, tutorele, curatorul ori persoana în îngrijirea sau supravegherea căreia se află temporar minorul, dacă organul judiciar consideră că prezența acestora este în interesul superior al minorului și nu este de natură să aducă atingere bunei desfășurări a procesului penal.

În faza de judecată, art. 508 alin. (1) C.pr.pen. impune ca la judecarea cauzei să fie citați serviciul de probațiune și părinții inculpatului minor sau, după caz, tutorele, curatorul ori persoana în îngrijirea sau supravegherea căreia se află temporar inculpatul minor.

Din aceste prevederi legale pot fi rezumate următoarele aspecte:

A) Este obligatorie citarea părinților sau, după caz, a tutorelui, curatorului sau a persoanei în îngrijirea ori supravegherea căreia se află temporar minorul² la orice ascultare³ sau confruntare a suspectului sau inculpatului minor din cursul urmăririi penale și în cursul judecății inculpatului minor.

Cu privire la acest aspect, se impune a fi analizat dacă ordinea în care au fost indicate persoanele adulte a căror citare este obligatorie, respectiv părinți (sau, după caz, tutore ori curator), persoană în îngrijirea ori supravegherea căreia se află temporar suspectul sau inculpatul minor ori un alt adult, este una preferențială sau alternativă.

Pentru clarificarea acestui aspect trebuie avute în vedere, în principal, reglementările unionale și internaționale care au impus legiuitorului național adoptarea normelor speciale prevăzute de art. 505 alin. (1) C.pr.pen. și art. 508 alin. (1) C.pr.pen.

În primul rând, este de reținut că potrivit paragrafului 57 din Directiva nr. 2016/800⁴, copiii ar trebui să aibă dreptul de a fi însoțiți de titularul răspunderii părintești în cursul ședințelor de judecată în care sunt implicați. În cazul în care mai mult de o persoană este titulară a răspunderii părintești pentru același copil, copilul ar trebui să aibă dreptul de a fi însoțit de toate aceste persoane, cu excepția cazului în care acest lucru nu este posibil în practică, în ciuda depunerii unor eforturi rezonabile de către autoritățile competente, iar conform paragrafului 59, copiii ar trebui să aibă dreptul de a fi însoțiți de titularul răspunderii părintești și în alte etape ale procedurii în care sunt prezenți, de exemplu în cursul interogărilor efectuate de poliție.

² În mod greșit s-a reținut într-o speță că „atât timp cât, la momentul audierii lor în calitate de suspecti, s-a respectat întru totul procedura specifică cauzelor cu minori, faptul că organul de urmărire penală a considerat, dată fiind urgența cauzei, că nu este necesar să mai citeze reprezentanții legali și reprezentantul Direcției generale de asistență socială și protecție a copilului la momentul audierii inculpaților minori nu reprezintă nicio încălcare a dispozițiilor legale, fiind lăsată la latitudinea organului de urmărire penală o atare alegere” (Jud. Dorohoi, Încheierea nr. 43/09.06.2025, disponibilă pe www.rejust.ro). În cazul actelor de urmărire ce presupun audierea sau confruntarea suspectului sau inculpatului minor, organul de urmărire penală are obligația și nu facultatea de a cita persoanele enumerate de lege, textul art. 505 alin. (1) C.pr.pen. fiind clar în această privință.

³ Cu toate că doctrina realizează o distincție pertinentă între noțiunea de „audiere” și cea de „ascultare”, nu trebuie omis că legiuitorul nu este consecvent în privința acestei diferențe de ordin terminologic și utilizează cele două concepte ca fiind sinonime, motiv pentru care, credem că art. 505 alin. (1) C.pr.pen. are în vedere obligația citării persoanelor prevăzute de lege atât la realizarea procedurii probator al audierii minorului, cât și la efectuarea condiției procedurale a ascultării minorului atunci când se iau măsuri procesuale sau se rezolvă chestiuni incidentale ori accesorii.

⁴ Directiva (UE) nr. 2016/800 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2016 privind garanțiile procedurale pentru copiii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale (Directiva nr. 2016/800).

Totodată, articolul 15 din Directiva nr. 2016/800 garantează dreptul copilului de a fi însoțit de titularul răspunderii părintești în cursul procedurii.

În al doilea rând, conform articolului 40 pct. 2 lit. b) pct. (ii) din Convenția cu privire la drepturile copilului adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989, ratificată de România prin Legea nr. 18 din 27 septembrie 1990, statele părți trebuie să vegheze ca orice copil bănuیت sau acuzat de o încălcare a legii penale să aibă garantat dreptul de a fi informat în cel mai scurt termen și direct despre acuzațiile care i se aduc sau, dacă este cazul, prin intermediul reprezentanților legali.

Se constată că reglementările invocate urmăresc să acorde o protecție deosebită pentru suspectul sau inculpatul minor, sens în care impun legiuitorului național să se asigure că minorului îi este garantat dreptul de a fi însoțit în cursul procesului penal de către titularul răspunderii părintești. Legislația internă nu operează cu sintagma de „*persoană titulară a răspunderii părintești*”, însă echivalentul acesteia în dreptul pozitiv este cunoscut ca fiind „*persoana care exercită autoritatea părintească*”. Astfel, cu alte cuvinte, legiuitorul național trebuie să se asigure că suspectul sau inculpatul minor are dreptul de a fi însoțit pe parcursul procesului penal de către persoana care exercită autoritatea părintească.

Pentru realizarea acestui deziderat, au fost adoptate textele legale prevăzute de art. 505 alin. (1) C.pr.pen. și art. 508 alin. (1) C.pr.pen., care urmăresc să asigure prezența la urmărirea penală și la judecata minorului a părinților sau, după caz, a tutorelui, curatorului sau a persoanei în îngrijirea ori supravegherea căreia se află temporar minorul. De reținut este și că potrivit art. 505 alin. (1²) sau alin. (2³) C.pr.pen., după caz, respectiv dispozițiile art. 508 alin. (4) sau alin. (5) C.pr.pen., după caz, ori de câte ori persoanele antereferite nu au putut fi găsite ori prezența lor ar afecta interesul superior al minorului sau desfășurarea procesului penal, va fi desemnată, pentru citare, de către minor ori organul judiciar, o altă persoană adultă.

Se observă că, în detrimentul stipulării unei norme asemănătoare reglementărilor internaționale, în sensul că la urmărirea penală și la judecata suspectului sau inculpatului minor se citează persoana care exercită autoritatea părintească, s-a optat pentru varianta legislativă în care se indică trei categorii de persoane: părinți (după caz, tutore ori curator), persoană în îngrijirea ori supravegherea căreia se află temporar minorul și un adult desemnat în condițiile legii de minor ori de către organul judiciar. Este de ordinul evidenței că cea de-a treia categorie de persoane este vizată pentru citare doar în măsura în care sunt incidente circumstanțele-premisă prevăzute de art. 505 alin. (1²) C.pr.pen. sau de art. 508 alin. (4) C.pr.pen., după caz, reprezentând o opțiune subsidiară primelor două categorii de persoane. În privința acestora din urmă, considerăm că opțiunea legiuitorului surprinde, în esență, aceeași idee precum cea relevată de dispozițiile unionale și internaționale, respectiv aceea că trebuie asigurată, cu prioritate, prezența persoanei care exercită autoritatea părintească la procesul penal desfășurat împotriva unui minor.

În acest sens, este de amintit că potrivit dispozițiilor art. 503 alin. (1) C.civ.⁵, părinții exercită împreună și în mod egal autoritatea părintească. Este cunoscut că, atât timp cât părinții nu au fost decăzuți din dreptul de a exercita autoritatea părintească asupra copilului minor, autoritatea părintească nu mai poate să aparțină vreunei alte persoane. Acest aspect nu împiedică însă posibilitatea ca autoritatea părintească să fie transferată în condițiile art.

⁵ Codul civil, adoptat prin Legea nr. 287/2009, publicată în M. Of., nr. 511 din 24 iulie 2009, actualizat (C.civ.).

399 alin. (1) C.civ. ori ale art. 508 alin. (1) C.civ. sau în condițiile prevăzute de dispozițiile cuprinse în art. 104 – art. 108 din Legea nr. 272/2004⁶.

Așadar, cum textele indicate din Codul de procedură penală impun ca organele judiciare să citeze cu prioritate persoanele care exercită autoritatea părintească asupra suspectului sau inculpatului minor, iar regula este aceea că părinții sunt cei care au această prerogativă, organul judiciar citează cu prioritate părinții suspectului sau inculpatului minor. Astfel, aceasta este prima categorie de persoane ce trebuie avută în vedere pentru citarea la procesul penal desfășurat împotriva unui minor.

Prin excepție, așa cum am antamat, autoritatea părintească poate fi delegată temporar sau se poate exercita de alte persoane care nu au calitatea de părinți, astfel că prin sintagma „*persoană în îngrijirea sau supravegherea căreia se află temporar minorul*” trebuie să se înțeleagă persoana căreia i-a fost delegată autoritatea părintească sau persoana căreia i-a fost încredințat minorul ca urmare a decăderii părinților din exercițiul autorității părintești.

Aceasta va fi cea de-a doua categorie de persoane ce trebuie avută în vedere pentru citarea la procesul penal desfășurat împotriva unui minor.

Concluzionăm, astfel, că atenția organelor judiciare trebuie concentrată mai întâi asupra persoanelor care exercită autoritatea părintească, sens în care cu prioritate vor fi avuți în vedere la citare părinții minorului, iar în măsura în care se va constata că aceștia nu mai dețin dreptul de autoritate părintească, se va cita persoana căreia i-a fost delegată sau transferată autoritatea părintească asupra minorului.

În măsura în care suntem în prezența situației în care dreptul de a exercita autoritatea părintească aparține anumitor persoane (părinți/ instituție de plasament/ persoană delegată) care însă nu pot fi găsite, iar exercitarea în fapt a prerogativelor acestui drept, respectiv îngrijirea sau supravegherea minorului, este realizată de o altă persoană, care nu este titulară a dreptului de autoritate părintească, nu ne aflăm în ipoteza prevăzută de art. 505 alin. (1) C.pr.pen., respectiv art. 508 alin. (1) C.pr.pen., anume aceea de a putea cita o persoană în îngrijirea sau supravegherea căreia se află temporar minorul, întrucât, așa cum am arătat deja, această sintagmă desemnează persoana care, în lipsa părinților sau a decăderii acestora din dreptul de a exercita autoritatea părintească, este investită cu această autoritate asupra minorului.

Apreciem că, în ipoteza dată, devin incidente dispozițiile art. 505 alin. (1²) sau alin. (2³) C.pr.pen., după caz, respectiv dispozițiile art. 508 alin. (4) sau alin. (5) C.pr.pen., după caz. Cu alte cuvinte, ori de câte ori persoanele care exercită autoritatea părintească nu au putut fi găsite, va fi desemnată, de către minor, pentru citare (cel mai probabil) persoana în îngrijirea sau supravegherea căreia acesta se află în mod faptic sau această persoană va putea fi desemnată de organul judiciar dacă minorul a desemnat un alt adult care nu este acceptat de către organul judiciar sau dacă minorul nu a desemnat un adult.

Consecința raționamentului anterior este aceea că, dacă inițial s-a procedat la citarea persoanei în îngrijirea sau supravegherea căreia se află, în mod faptic, minorul, iar ulterior persoana care deține în drept aceste prerogative ce aparțin dreptului de autoritate părintească a fost găsită, în continuare se va proceda la citarea acesteia din urmă și nu a persoanei în îngrijirea sau supravegherea căreia se află în mod faptic minorul. Pentru aceasta

⁶ Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, publicată în M. Of. Partea I, nr. 159 din 5 martie 2014 (Legea nr. 272/2004).

am precizat că prin sintagma „*persoană în îngrijirea sau supravegherea căreia se află temporar minorul*” trebuie să se înțeleagă persoana căreia i-a fost delegată sau transferată autoritatea părintească asupra minorului, întrucât aceasta se citează cu prioritate, în baza dispozițiilor art. 505 alin. (1) C.pr.pen., respectiv art. 508 alin. (1) C.pr.pen., față de persoana care exercită doar în fapt îngrijirea sau supravegherea minorului, care se poate cita doar conform regulilor prevăzute de art. 505 alin. (1²) sau alin. (2³) C.pr.pen., după caz, respectiv de dispozițiile art. 508 alin. (4) sau alin. (5) C.pr.pen., după caz.

Dacă nu am accepta concluziile anterioare, în sensul acordării priorității persoanelor ce dețin dreptul de autoritate părintească, s-ar putea ajunge într-o situație în care o persoană care are dreptul și obligația de a exercita autoritatea părintească să fie scutită de responsabilitățile aferente acestei obligații, printre care și aceea de a participa la procesul penal desfășurat împotriva suspectului sau inculpatului minor asupra căruia exercită autoritatea părintească, pentru simplul fapt că organele judiciare ar aleg să citeze o persoană care, doar în mod întâmplător, se ocupă temporar și în fapt de îngrijirea minorului.

În acest sens, concluzionăm că art. 505 alin. (1) C.pr.pen. și art. 508 alin. (1) C.pr.pen. reglementează o ordine preferențială⁷ pentru citarea altor persoane la urmărirea penală și judecata minorilor, respectiv mai întâi trebuie urmărită citarea părinților, întrucât aceștia sunt cei care, de regulă, exercită autoritatea părintească. Doar în subsidiar, în măsura în care părinții nu mai exercită dreptul de autoritate părintească asupra minorului, se va cita persoana în îngrijirea sau supravegherea căreia se află temporar minorul și căreia i-a fost delegată autoritatea părintească și, exclusiv în măsura în care nu au putut fi găsite persoane care dețin dreptul de a exercita autoritatea părintească ori dacă prezența acestora ar afecta interesul superior al minorului sau desfășurarea procesului penal, se va proceda la citarea unui alt adult, desemnat de minor sau organul judiciar.

În final, arătăm că raționamentul expus anterior nu își mai găsește suport în măsura în care organul judiciar înțelege să uzeze de dispozițiile art. 504 alin. (2) C.pr.pen., respectiv ale art. 507 alin. (3) teza a II-a C.pr.pen. și să aplice procedura specială privind cauzele cu infractori minori în cazul persoanelor care au împlinit 18 ani. Într-o asemenea situație, nu se mai poate pune problema identificării unor persoane care să exercite autoritatea părintească, întrucât potrivit dispozițiilor art. 484 C.civ., autoritatea părintească se exercită până la data când copilul dobândește capacitatea deplină de exercițiu, respectiv până la împlinirea vârstei de 18 ani.

⁷ În sens contrar, prin Încheierea de cameră preliminară din 27.02.2020 pronunțată de Tribunalul Iași, disponibilă pe www.rejust.ro, s-a reținut că textul de lege al art. 505 C.pr.pen. „*nu stabilește o ordine de preferință, ci impune ca în procedurile penale care se desfășoară în cauzele penale, proceduri care presupuneau în raport de natura faptei comise, urgență, să asigure prezența unei persoane de încredere pentru copil la orice audiere a acestuia. Or, în mod evident bunică minorului era o astfel de persoană, în condițiile în care s-a ocupat în fapt de îngrijirea minorului (...)*”. Într-adevăr, nu contestăm faptul că procedura penală desfășurată în cauzele cu infractori minori este una caracterizată de urgență așa cum de altfel o impune și textul art. 509 alin. (1) C.pr.pen. pentru faza de judecată (text care, în opinia noastră, trebuie avut în vedere pentru toate fazele procesului penal care vizează un minor), însă acest aspect nu face să dispară regula că au prioritate pentru citare persoanele care exercită în drept autoritatea părintească. Pentru a proceda conform normelor de excepție, organul judiciar trebuie să indice care este circumstanța-premisă incidentă de la art. 505 alin. (1²) sau de la art. 508 alin. (4) C.pr.pen., după caz, pentru a putea justifica citarea unei alte persoane în detrimentul celei care exercită autoritatea părintească, respectiv să arate că această din urmă persoană fie nu poate fi găsită, fie că prezența sa ar fi contrară interesului superior al minorului ori ar afecta buna desfășurare a procesului penal.

În aceste condiții, trebuie avut în vedere că, neputându-se invoca dreptul de exercitare a autorității părintești, în mod implicit nu se poate reține nici calitatea de persoană în îngrijirea sau supravegherea căreia se află temporar inculpatul, întrucât, așa cum deja am arătat, această sintagmă se referă la persoana căreia i-a fost delegată sau transferată autoritatea părintească, or, în cazul inculpatului major, nu se pune problema delegării sau transferării autorității părintești, întrucât aceasta încetează a mai fi exercitată la data majoratului inculpatului. Astfel, nu se mai poate invoca nerespectarea unei ordini în citarea altor persoane la procesul penal, întrucât nu se mai poate reține existența celei de-a doua categorii de persoane de la art. 505 alin. (1) C.pr.pen., respectiv de la art. 508 alin. (1) C.pr.pen., sens în care organul judiciar citează părinții inculpatului major pentru care a ales să aplice procedura specială și doar în condițiile prevăzute de art. 505 alin. (1²) sau alin. (2³) C.pr.pen., după caz, respectiv de dispozițiile art. 508 alin. (4) sau alin. (5) C.pr.pen., după caz, se procedează la citarea altor adulți.

Ce se întâmplă în situația în care nu au putut fi găsiți părinții inculpatului ori alte persoane care să asigure îngrijirea sau supravegherea, în drept ori în fapt, a minorului, iar persoana desemnată de minor nu îndeplinește condițiile necesare pentru a fi acceptată de organul judiciar sau minorul nu desemnează vreo persoană? Considerăm că, într-o asemenea situație, în lipsa unei soluții prevăzute expres în procedura specială, atât în faza de urmărire penală, cât și în faza de judecată, organele judiciare vor putea aplica, printr-o analogie în favoarea suspectului sau inculpatului minor, dispozițiile prevăzute de Codul de procedură penală pentru audierea martorilor minori. În acest sens, pentru ipoteza dată, organele judiciare, în baza dispozițiilor art. 124 alin. (2) C.pr.pen. aplicabile în mod corespunzător, vor proceda la citarea unui reprezentant al autorității tutelare din cadrul primăriei în raza căreia se află locuința suspectului sau inculpatului minor.

În practică, pentru faza judecătorească, unele instanțe au procedat la desemnarea unui curator special, în temeiul dispozițiilor art. 58 C.pr.civ.⁸. Apreciem că această soluție nu este

⁸ Codul de procedură civilă, adoptat prin Legea nr. 134/2010, publicată în M. Of., nr. 545 din 3 august 2012, actualizat (C.pr.civ.).

Prin Încheierea de ședință din data de 11.02.2026 pronunțată de Jud. Costești, disponibilă pe www.rejust.ro, s-a dispus, în temeiul dispozițiilor art. 58 C.pr.civ., desemnarea unui avocat în calitate de curator special pentru inculpat. Instanța a decis să procedeze în această modalitate ca urmare a constatării că tatăl inculpatului este deținut în altă cauză iar prezența mamei inculpatului ar afecta interesul superior al acestuia din urmă. Arătăm că, în condițiile în care art. 2 alin. (2) C.pr.civ. prevede că dispozițiile Codului de procedură civilă se aplică și în alte materii, instanța penală trebuie să se raporteze la dispozițiile procesual civile astfel cum ele sunt reglementate, neavând posibilitatea de a face abstracție de condițiile necesare a fi îndeplinite pentru aplicarea unei instituții de procedură civilă. Astfel, în speță, în verificarea condițiilor prevăzute de art. 58 C.pr.civ. necesare a fi îndeplinite pentru numirea unui curator special, se observă că acestea nu sunt întrunite întrucât inculpatul minor avea reprezentanți legali (părinți în viață care nu au fost decăzuți din dreptul autorității părintești) iar între aceștia și minor nu exista un conflict de interese, motiv pentru care instanța, constatând că prezența reprezentanților legali contravine interesului superior al minorului și în lipsa desemnării unui adult de către minor, ar fi trebuit să procedeze în baza art. 508 alin. (5) C.pr.pen. la citarea unui reprezentant al autorității tutelare din cadrul primăriei în raza căreia se află locuința suspectului sau inculpatului minor, prin aplicarea dispozițiilor art. 124 alin. (2) C.pr.pen. prin analogie în favoarea inculpatului minor;

Într-o altă speță, rezultată din Încheierea de ședință din 25.05.2021 pronunțată de Tb. Satu Mare, disponibilă pe www.rejust.ro, s-au învederat instanței următoarele: persoana desemnată de către inculpat pentru apărarea intereselor sale este sora inculpatului, însă apărătorul inculpatului a apreciat că se impune demararea procedurii desemnării unui curator, întrucât în această cauză minorul nu se află în grija surorii sale care locuiește la o altă adresă, iar tatăl minorului este suspect în dosarul disjunct raportat la infracțiunea pentru care fiul acestuia a fost trimis în judecată. Raportat la acestea, prin Încheiere, instanța a hotărât „*demararea procedurii pentru numirea*

una corectă întrucât, pe de o parte, nu poate fi aplicată și pentru faza de urmărire penală, deoarece numirea curatorului special în baza dispozițiilor art. 58 C.pr.civ. se realizează de către instanță, astfel că organele de urmărire penală nu ar avea această posibilitate. În plus, art. 58 C.pr.civ. impune, la rândul său, mai multe condiții pentru a se putea proceda la numirea curatorului special, respectiv în caz de urgență, în lipsa unui reprezentant legal și până la numirea unui reprezentant legal, însă, prin ipoteză, minorul are reprezentanți legali, dar aceștia nu pot fi găsiți ori în caz de conflict de interese între reprezentantul legal și cel reprezentat, situație care, de asemenea, nu este incidentă în ipoteza dată, observându-se astfel că art. 58 C.pr.civ. nu reprezintă o soluție de succes. În final, în raport de argumentele înveredate, este de subliniat că nu se impune aplicarea art. 58 C.pr.civ. pentru ipoteza în discuție întrucât prin Decizia nr. 102/2018, Curtea Constituțională a impus ca reglementarea specială a unei proceduri privitoare la minori să aibă caracter unitar, astfel că soluția trebuie să fie una eficientă și aplicabilă pentru întreg procesul penal, nu doar parțial pentru faza de judecată.

Într-o altă speță⁹, s-a procedat la citarea unui reprezentant al Direcției generale de asistență socială și protecție a copilului, pentru faza de judecată, ca urmare a imposibilității de citare a părinților sau a unei alte persoane adulte pentru inculpatul minor. Apreciem că nici această soluție nu este una eficientă, întrucât nu s-ar putea aplica în faza de urmărire

unui curator pentru inculpat” și a numit, între termenele de judecată, un curator special pentru inculpatul minor, în baza art. 58 C.pr.civ. Considerăm că această situație prezintă două erori. Prima este aceea că au fost suprapuse două categorii de persoane, respectiv cea privitoare la persoana în îngrijirea sau supravegherea căreia se află temporar minorul și cea privitoare la persoana desemnată de minor. Așa cum am arătat, prima categorie de persoane privește persoane care exercită autoritatea părintească în drept față de inculpatul minor. În cauză, fiind vorba de sora inculpatului, în lipsa altor date, nu se putea reține că aceasta este titularul dreptului în discuție. Pentru aceste motive, în condițiile în care nu au fost găsite persoane care dețin dreptul de autoritate părintească asupra inculpatului minor, devin incidente dispozițiile art. 508 alin. (4) C.pr.pen., în sensul că minorul are dreptul de a desemna un adult care să îl însoțească, lucru ce s-a și întâmplat în cauză, întrucât minorul a desemnat-o pe sora sa. Persoana desemnată de minor, deși este de dorit, nu trebuie să îndeplinească în mod obligatoriu cerința de a exercita îngrijirea sau supravegherea în fapt a minorului. Credem că, atât timp cât organul judiciar nu a identificat o persoană care să exercite în fapt îngrijirea sau supravegherea minorului și nu a avut indicii că prezența persoanei desemnate de minor ar fi contrară interesului acestuia din urmă ori ar afecta desfășurarea procesului penal, nu a existat temei pentru desemnarea unui curator special pentru inculpat. Dreptul de a fi însoțit în procesul penal de către persoanele prevăzute de lege este garantat inculpatului minor și pentru asigurarea că declarațiile acestuia nu vor fi afectate de gradul ridicat de oficialitate pe care îl presupune un proces penal, astfel că numirea unui curator special pentru citare, în detrimentul citării adultului desemnat de minor, în lipsa unor motive temeinice, nu este oportună. A doua eroare este aceea a numirii unui curator special în baza art. 58 C.pr.civ., în condițiile în care nu s-a precizat că minorul nu ar avea reprezentanți legali ori că între aceștia din urmă și minor ar exista un conflict de interese.

⁹ Prin Încheierea de ședință din 15.05.2024 pronunțată de Jud. Sectorului 6 București, Secția penală, disponibilă pe www.rejust.ro, s-au dispus următoarele: „*față de lipsa reprezentantului legal, (...), instanța pune în discuție emiterea unui mandat de aducere pe numele acestuia. În situația în care mandatul nu va putea fi pus în executare, acesta nefiind găsit la adresă, pune în discuție desemnarea unei persoane în cauză care să asigure interesul superior al minorei, în conformitate cu dispozițiile art. 505 alin. (1³) C.proc.pen., respectiv un reprezentant de la Direcția generală de asistență socială și protecție a copilului pentru următorul termen de judecată*”. Arătăm că, întrucât procesul penal se afla în faza judecătii, temeiul juridic în baza căruia organul judiciar desemnează un adult este art. 508 alin. (5) C.pr.pen. și nu art. 505 alin. (1³) C.pr.pen. (aplicabil în cadrul fazei de urmărire penală), care nu face referire la calitățile pe care trebuie să le îndeplinească persoana aleasă de organul judiciar, impunându-se doar ca aceasta să fie desemnată ținându-se seama de interesul superior al minorului. Subliniem aici că, implicit, este necesar ca organul judiciar să verifice și că prezența persoanei desemnate nu afectează desfășurarea procesului penal.

penală, deoarece acest lucru ar însemna fie citarea a doi reprezentanți din partea Direcției generale de asistență socială și protecție a copilului, aspect ce ar fi absurd, fie citarea unui singur reprezentant din partea Direcției cu mențiunea că va avea un dublu rol la însoțirea suspectului sau inculpatului minor, respectiv atât acela de reprezentant al instituției din care face parte, cât și cel de persoană desemnată de organul judiciar în locul persoanelor prevăzute de art. 505 alin. (1) C.pr.pen., aspect de asemenea nepotrivit și care ar contraveni flagrant textului de lege. Dincolo de aceste argumente, și această soluție contravine Deciziei nr. 102/2018 prin care Curtea Constituțională a impus ca reglementarea specială a unei proceduri privitoare la minori să aibă caracter unitar, întrucât oferă rezolvare eficientă doar pentru faza de judecată, nu și pentru faza de urmărire penală, însă soluția trebuie să fie una eficientă și aplicabilă pentru întreg procesul penal, nu doar pentru faza de judecată.

Așadar, concluzionăm că în măsura în care organul judiciar trebuie să desemneze o persoană pentru citare, vor avea prioritate persoanele care exercită în fapt îngrijirea ori supravegherea minorului, iar în lipsa unor asemenea persoane și a altor persoane care să îndeplinească garanțiile necesare, organul judiciar va proceda la citarea unui reprezentant al autorității tutelare din cadrul primăriei în raza căreia se află locuința suspectului sau inculpatului minor¹⁰.

B) Este obligatorie citarea Direcției generale de asistență socială și protecție a copilului din localitatea unde se desfășoară audierea în cursul urmăririi penale¹¹ la orice ascultare sau confruntare a suspectului sau inculpatului minor din cursul urmăririi penale și a serviciului de probațiune în cursul judecării inculpatului minor.

Din perspectiva serviciului de probațiune competent, trebuie avute în vedere dispozițiile art. 14²³ alin. (1) din Hotărârea Guvernului nr. 1079/2013, conform căroră, în aplicarea prevederilor art. 508 din Codul de procedură penală, competența de a se prezenta la judecarea minorului aparține biroului de evaluare prezentențială din cadrul serviciului de probațiune de la locuința minorului iar conform alin. (4) al aceluiași articol, în situația în care serviciul de probațiune de la locuința minorului nu se află în circumscripția teritorială a instanței care judecă cauza, acesta poate solicita serviciului de probațiune din circumscripția instanței respective să asigure participarea la judecată.

În doctrină¹² s-a susținut că, raportat la aceste dispoziții legale, instanța este ținută să citeze întotdeauna serviciul de probațiune de la locuința minorului, chiar dacă acesta nu se află în circumscripția sediului instanței. Apreciem ca întemeiată această opinie întrucât,

¹⁰ În același sens, prin Încheierea de ședință din 11.10.2018 pronunțată de Tb. Dolj, disponibilă pe www.rejust.ro, s-a reținut că, în raport de lipsa ambilor părinți ai inculpatului minor, instanța a emis o adresă către Autoritatea Tutelară din cadrul primăriei din localitatea în care domiciliul inculpatului pentru a desemna un reprezentant care să îl asiste pe inculpatul minor în fața instanței.

Pentru alte considerente privind diferența existentă între un reprezentant al Direcției generale de asistență socială și protecție a copilului și un reprezentant al Autorității Tutelare este relevant și raționamentul instanței prezentat în Încheierea de cameră preliminară din data de 17.03.2026 pronunțată de C.Ap. București, Secția I Penală, disponibilă pe www.rejust.ro.

¹¹ Prin Încheierea de cameră preliminară din 31.01.2021 pronunțată de Jud. Sectorului 1 București, disponibilă pe www.rejust.ro, s-a reținut că „suspectei minore i-a fost încălcat dreptul la apărare nu doar prin neasigurarea asistenței juridice obligatorii, dar și prin omisiunea organului de urmărire penală de a cita în cauză reprezentanții legali ai minorei și D.G.A.S.P.C.”.

¹² M. Udrioiu, în Codul de procedură penală. Comentariu pe articole. Ediția 2 (coord. M. Udrioiu), Ed. C.H. Beck, București, 2017, pp. 2039-2040.

potrivit dispozițiilor art. 32 alin. (6) din Legea nr. 252/2013¹³, când un serviciu de probațiune nu are posibilitatea să îndeplinească anumite atribuții legale, se poate adresa unui alt serviciu de probațiune care are capacitatea să le efectueze. Această normă prevede, cu titlu general, posibilitatea declinării ori a partajării competenței teritoriale între serviciile de probațiune. O aplicare a acestei norme este reprezentată chiar de textul special de la art. 14²³ din Hotărârea Guvernului nr. 1079/2013, redat anterior. Astfel, se individualizează, în mod concret, două categorii de servicii de probațiune care ar putea îndeplini activitatea impusă de lege, respectiv participarea la judecata procesului penal desfășurat împotriva inculpatului minor, anume fie serviciul de probațiune de la locuința minorului, fie serviciul de probațiune din circumscripția instanței. Având în vedere că norma specială nu impune ca serviciul de probațiune de la locuința minorului să solicite serviciului de probațiune din circumscripția instanței asigurarea participării la judecată a consilierului de probațiune, ci reglementează doar o opțiune în acest sens, aspect de oportunitate ce este lăsat la dispoziția serviciului de probațiune de la locuința minorului, fiind străin instanței, concluzionăm că instanța este ținută să sesizeze serviciul de probațiune competent potrivit dispozițiilor art. 14²³ alin. (1) din Hotărârea Guvernului nr. 1079/2013, respectiv cel de la locuința minorului, acesta din urmă apreciind ulterior dacă este cazul să solicite serviciului de probațiune din circumscripția instanței să asigure participarea la judecată.

C) Este lăsată la aprecierea organului judiciar citarea părinților sau, după caz, a tutorelui, curatorului sau a persoanei în îngrijirea ori supravegherea căreia se află temporar minorul, în cursul urmăririi penale, atunci când se efectuează orice alt act de urmărire penală decât audierea sau confruntarea suspectului sau inculpatului minor.

Se menționează că citarea este la aprecierea organului judiciar atunci când se efectuează orice alt act de urmărire penală decât audierea sau confruntarea suspectului sau inculpatului minor. Organele judiciare care pot efectua acte de urmărire penală sunt doar organele de urmărire penală, respectiv procurorul și organele de cercetare penală, astfel că doar acestea sunt cele care au facultatea de a aprecia asupra oportunității citării părinților sau, după caz, a tutorelui, curatorului sau a persoanei în îngrijirea ori supravegherea căreia se află temporar minorul, în cursul urmăririi penale, atunci când efectuează orice alt act de urmărire penală decât audierea sau confruntarea suspectului sau inculpatului minor.

Criteriile pe baza cărora se stabilește oportunitatea citării persoanelor de la art. 505 alin. (1) C.pr.pen. la efectuarea actelor de urmărire penală, altele decât confruntarea sau audierea suspectului sau inculpatului minor sunt cumulative astfel: se verifică dacă prezența acelor persoane este în interesul superior al minorului și citarea lor nu este de natură să aducă atingere bunei desfășurări a procesului penal¹⁴.

Apreciem că acest text de lege nu respectă considerentele Deciziei Curții Constituționale nr. 102/2018.

Conform paragrafului nr. 41 din Decizia Curții Constituționale nr. 102/2018, *„reglementarea specială a unei proceduri privitoare la minori trebuie să aibă caracter unitar, caracter care își găsește rațiunea în faptul că minorul se află într-o situație de vădită*

¹³ Legea nr. 252/2013 privind organizarea și funcționarea sistemului de probațiune, publicată în M. Of. Partea I, nr. 512 din 14 august 2013 (Legea nr. 252/2013).

¹⁴ Chiar dacă textul nu precizează în mod expres, aceste criterii se verifică implicit și în cazul citării persoanelor prevăzute de lege în condițiile reglementate la art. 505 alin. (1) C.pr.pen., respectiv art. 508 alin. (1) C.pr.pen., întrucât în cazul neîndeplinirii lor se va proceda în conformitate cu dispozițiile de excepție prevăzute de art. 505 alin. (1²)-(1³) ori art. 508 alin. (4)-(5) C.pr.pen., după caz.

vulnerabilitate, cu atât mai mult cu cât atunci când ascultarea și confruntarea se fac la sediul organului de urmărire penală, acestea capătă un grad de oficialitate cu care minorul nu este obișnuit, fapt ce ar putea influența negativ calitatea declarațiilor”.

Totodată, potrivit paragrafului nr. 47 din decizia indicată, se constată că, „în toate cauzele cu infractori minori, regula instituită în art. 505 alin. (1) din Codul de procedură penală este aceea a citării persoanelor expres nominalizate și că, numai în mod excepțional, se poate deroga de la această regulă, dacă ar fi contrară interesului superior al copilului sau ar periclita, în mod substanțial, pe baza unor circumstanțe obiective, procedurile penale”.

În faza de judecată, instanța este obligată să citeze persoanele expres enumerate de lege fără a avea posibilitatea de a deroga de la această regulă în funcție de actele pe care urmează să le îndeplinească, fiind asigurată citarea persoanelor adulte pentru întreaga fază de judecată a procesului penal¹⁵. În raport de modul de formulare a art. 505 alin. (1¹) C.pr.pen., nu se păstrează un caracter unitar al procedurii, întrucât, în faza de urmărire penală, obligativitatea citării persoanelor indicate expres de lege depinde de actele efectuate de către organele de urmărire penală în sensul că obligația nu subzistă în cazul altor acte de urmărire penală realizate în afara unei audieri ori confruntări, fiind astfel încălcat caracterul obligatoriu al considerentelor Deciziei Curții Constituționale nr. 102/2018 referitoare la caracterul unitar al reglementării speciale privind procedura privitoare la suspectii sau inculpații minori.

Totodată, textul art. 505 alin. (1¹) C.pr.pen. încalcă caracterul obligatoriu al Deciziei nr. 102/2018 pronunțată de Curtea Constituțională și prin prisma faptului că, în decizia indicată, Curtea a precizat în mod expres că, în procedura penală desfășurată împotriva unui inculpat minor, regula este aceea a citării persoanelor expres nominalizate, derogarea fiind permisă doar în două situații, respectiv dacă prezența acestor persoane ar fi contrară interesului superior al copilului sau ar periclita, în mod substanțial, pe baza unor circumstanțe obiective, procedurile penale, or, ipoteza reglementată de art. 505 alin. (1¹) C.pr.pen. nu se înscrie în vreuna dintre aceste situații de excepție, lăsând la aprecierea organelor de urmărire penală tocmai existența dreptului suspectului sau inculpatului minor de a fi însoțit, în cursul procesului penal, de persoana care exercită autoritatea părintească sau de un alt adult corespunzător.

În aceste condiții, textul de la art. 505 alin. (1¹) C.pr.pen. contravine flagrant Deciziei Curții Constituționale nr. 102/2018, impunându-se intervenția legislativă corespunzătoare, în sensul că citarea persoanelor prevăzute de lege trebuie realizată în mod obligatoriu fără a se ține cont de condiționarea prevăzută la acest moment de art. 505 alin. (1¹) C.pr.pen. raportată la tipul actului de urmărire penală realizat de organele de urmărire penală.

În continuare, până la o eventuală intervenție legislativă, această construcție normativă determină următoarea întrebare: care este relația dintre alin. (1²) și alin. (1³) al art. 505 C.pr.pen., pe de o parte, și alin. (1¹) al art. 505 C.pr.pen., pe de altă parte?

Din topografia art. 505 C.pr.pen. s-ar putea susține că soluțiile-remediu privind citarea altor persoane, reglementate la alin. (1²)- alin. (1³) al art. 505 C.pr.pen. se aplică atât pentru situațiile reglementate la alin. (1), cât și pentru situațiile prevăzute de alin. (1¹).

La o analiză mai atentă se poate observa că, în privința situației de la alin. (1) al art. 505 C.pr.pen, dispozițiile alin. (1²) și alin. (1³) al art. 505 C.pr.pen. sunt facil de aplicat. Astfel, există obligația ca, în caz de confruntare sau audiere a suspectului sau inculpatului minor să

¹⁵ Inclusiv pentru faza camerei preliminare, așa cum urmează a fi analizat în continuare.

fie citate persoanele prevăzute la alin. (1) al art. 505 C.pr.pen., iar în situațiile de excepție, respectiv atunci când aceste persoane nu pot fi găsite, prezența lor ar afecta interesul superior al minorului ori desfășurarea procesului penal, citarea să se facă către un alt adult desemnat de minor sau ales de organul judiciar, ținând seama de interesul superior al minorului.

În ceea ce privește situația de la alin. (1¹) al art. 505 C.pr.pen., textul de lege deficitar impune ca organul judiciar să aprecieze asupra necesității citării unui adult, analizând dacă prezența acestuia este în interesul superior al minorului și nu este de natură să afecteze desfășurarea procesului penal. În aceste condiții, se poate constata că alin. (1²) al art. 505 C.pr.pen. ar putea fi aplicat într-o astfel de ipoteză doar sub aspectul tezei I a alineatului, respectiv când, după ce organul judiciar a apreciat că sunt întrunite cele două condiții, a dispus citarea persoanelor de la alin. (1¹) al art. 505 C.pr.pen. iar acestea nu au putut fi găsite.

În această situație, soluția oferită de alin. (1²) al art. 505 C.pr.pen. este aceea ca minorul să desemneze un adult care ar urma să fie citat în locul persoanelor indicate la alin. (1¹) al art. 505 C.pr.pen. Însă, pentru ca acest adult să fie acceptat de organele judiciare conform tezei finale a alin. (1²) al art. 505 C.pr.pen., considerăm că trebuie să se procedeze, din nou, la analiza criteriilor prevăzute de alin. (1¹) al art. 505 C.pr.pen., respectiv dacă prezența acestui adult este în interesul superior al minorului și dacă nu este de natură să aducă atingere bunei desfășurări a procesului penal, întrucât această analiză a fost parcursă de organele judiciare anterior doar cu privire la părinți/tutore/curator/ persoană în îngrijirea ori ocrotirea căreia se află minorul, nu și cu privire la o altă persoană adultă.

Într-o altă ordine de idei, apare și întrebarea dacă în situația în care persoanele indicate de textul de lege nu au putut fi găsite iar minorul nu desemnează un adult pentru citare, organele judiciare au obligația sau facultatea de a proceda conform tezei finale a alin. (1³) C.pr.pen., respectiv aceea de a desemna și cita un adult? Care este semnificația tezei finale a acestui alineat, respectiv aceea privind condiția de a desemna o altă persoană „*ținând seama de interesul superior al minorului*”?

Apreciem că dacă alin. (1³) al art. 505 C.pr.pen. are la bază situația premisă prevăzută de alin. (1) al art. 505 C.pr.pen., desemnarea unui adult de către organele judiciare este obligatorie iar sintagma „*ținând seama de interesul superior al minorului*” nu ar permite în acest caz o derogare de la obligația citării unui adult, ci impune standardul necesar a fi avut în vedere de organul judiciar atunci când alege persoana adultă ce urmează a fi citată, care, așa cum am precizat în paragrafele anterioare, *ultima ratio*, va fi reprezentantul autorității tutelare din cadrul primăriei în raza căreia se află locuința suspectului sau inculpatului minor.

Pe de altă parte, dacă alin. (1³) al art. 505 C.pr.pen. are la bază situația premisă prevăzută de alin. (1¹) al art. 505 C.pr.pen., apreciem că desemnarea unui adult de către organele judiciare nu mai este obligatorie, întrucât organele de urmărire penală au apreciat ca fiind în interesul minorului citarea persoanelor indicate expres de lege, anume părinți/tutore/curator/ persoană în îngrijirea ori ocrotirea căreia se află minorul, deci nu s-a verificat oportunitatea prezenței altui adult. În acest sens, nu este obligatorie citarea unui alt adult atunci când persoanele enumerate anterior nu au putut fi găsite și minorul nu a desemnat un adult, organul de urmărire penală păstrând în continuare facultatea de a analiza dacă este oportună sau nu citarea unei persoane la efectuarea unui act de urmărire penală distinct de audiere sau confruntare, alta decât cele enumerate la alin. (1¹) al art. 505 C.pr.pen. În măsura în care organul de urmărire penală apreciază totuși ca fiind necesară prezența unui adult la efectuarea actului de urmărire penală, interpretarea condiției „*ținând seama de*

interesul superior al minorului” din cuprinsul alin. (1³) al art. 505 C.pr.pen. ar trebui să se realizeze astfel cum este gândită și pentru situația premisă, respectiv, prin această sintagmă să se înțeleagă că prezența acestui adult este în interesul superior al minorului și nu este de natură să aducă atingere bunei desfășurări a procesului penal.

II. CONSTRUCȚIA LEGISLATIVĂ DEFICITARĂ A ALIN. (1⁴) AL ART. 505 C.PR.PEN.

Referitor la textul alin. (1⁴) al art. 505 C.pr.pen., apreciem că acesta este deficitar reglementat. Textul normativ arată că, dacă încetează circumstanțele prevăzute la alin. (1²) sau (1³) al art. 505 C.pr.pen., se procedează conform alin. (1¹) al art. 505 C.pr.pen.

În primul rând, alin. (13) al art. 505 C.pr.pen., la care se face referire, nu indică anumite circumstanțe, ci doar alin. (1²) al art. 505 C.pr.pen. le indică astfel: *„părinții sau, după caz, tutorele, curatorul ori persoana în îngrijirea sau supravegherea căreia se află temporar minorul nu au putut fi găsiți ori prezența acestora ar afecta interesul superior al minorului sau desfășurarea procesului penal”*. Astfel, trimiterea alin. (1⁴) al art. 505 C.pr.pen. la alin. (1³) al art. 505 C.pr.pen. este inutilă, acest din urmă text oferind doar o soluție diferită pentru circumstanțele expuse la alin. (1²) al art. 505 C.pr.pen., însă cum norma interesează încetarea circumstanțelor, trebuia să se facă referire doar la textul care reglementează circumstanțele în discuție, respectiv doar la alin. (1²) al art. 505 C.pr.pen.

În al doilea rând, după cum am precizat și anterior, topografia art. 505 C.pr.pen. lasă să se înțeleagă că dispozițiile alin. (1²) al art. 505 C.pr.pen. se aplică atât pentru situațiile reglementate la alin. (1) al art. 505 C.pr.pen., cât și pentru situațiile prevăzute de alin. (1¹) al art. 505 C.pr.pen.

Astfel, este de ordinul evidenței că dacă au încetat circumstanțele prevăzute de alin. (1²) al art. 505 C.pr.pen., atunci când acestea au fost incidente pentru situația premisă de la alin. (1) al art. 505 C.pr.pen., citarea persoanelor indicate la alin. (1) al art. 505 C.pr.pen. nu devine opțională pentru organul de urmărire penală, pentru faptul că textul de lege face trimitere, în mod greșit, la citarea prevăzută de alin. (1¹) al art. 505 C.pr.pen., ci, când aceste circumstanțe de excepție încetează, este firesc să se revină la aplicarea regulii, respectiv aceea a citării, în mod obligatoriu, a persoanelor indicate la alin. (1) al art. 505 C.pr.pen. pentru audierea sau confruntarea suspectului sau inculpatului minor. Am arătat și în paragrafele inițiale că reglementările unionale impun statelor membre să se asigure că minorul este însoțit, ca regulă, de persoanele care exercită autoritatea părintească, motiv pentru care este firesc ca organul judiciar să se asigure că, atunci când este posibil, la orice audiere sau confruntare se aplică această regulă.

Așadar, din această privință, alin. (1⁴) al art. 505 C.pr.pen. ar fi trebuit să prevadă că dacă circumstanțele prevăzute la alin. (1²) al art. 505 C.pr.pen. încetează, citarea se va face *potrivit alin. (1) sau alin. (1¹), după caz*.

În continuare, textul de lege criticat prevede că, dacă încetează circumstanțele de la alin. (1²) al art. 505 C.pr.pen., se procedează conform alin. (1¹) al art. 505 C.pr.pen., așadar, cu alte cuvinte, textul stipulează, în realitate, că dacă au putut fi găsiți părinții/tutorele/curatorul/ persoana în îngrijirea ori ocrotirea căreia se află minorul ori dacă prezența acestora nu ar mai afecta interesul superior al minorului sau desfășurarea procesului penal, citarea se va realiza conform alin. (1¹) al art. 505 C.pr.pen.

Am arătat anterior că alin. (1²) al art. 505 C.pr.pen. este aplicabil pentru situația premisă de la alin. (1¹) al art. 505 C.pr.pen. doar în situația în care părinții/tutorele/curatorul/

persoana în îngrijirea ori ocrotirea căreia se află minorul nu au putut fi găsiți, întrucât organul judiciar a analizat anterior citării că prezența unei persoane dintre cele indicate este în interesul superior al minorului și nu este de natură să aducă atingere bunei desfășurări a procesului penal.

Înlocuind termenii de mai sus, constatăm că alin. (1⁴) al art. 505 C.pr.pen. prevede că dacă încetează circumstanțele de la alin. (1²) al art. 505 C.pr.pen., deci dacă au putut fi găsiți părinții/ tutorele/ curatorul/ persoana în îngrijirea ori ocrotirea căreia se află minorul, se procedează conform alin. (1¹) al art. 505 C.pr.pen., adică vor fi citați aceștia.

Este limpede că, dacă inițial nu au putut fi găsiți părinții/ tutorele/ curatorul/ persoana în îngrijirea ori ocrotirea căreia se află minorul, însă până la efectuarea actului de urmărire penală pentru care s-a apreciat ca fiind necesare citarea și prezența acestor persoane, acestea au fost găsite, ele puteau fi citate și în lipsa alin. (1⁴) al art. 505 C.pr.pen., întrucât nu mai exista temeiul aplicării dispozițiilor alin. (1²) al art. 505 C.pr.pen., revenindu-se în consecință la regula situației premisă de la alin. (1¹) al art. 505 C.pr.pen.

Totodată, dacă discutăm de efectuarea unui act de urmărire pentru care s-au aplicat în concret dispozițiile alin. (1²) al art. 505 C.pr.pen., respectiv, părinții/ tutorele/ curatorul/ persoana în îngrijirea ori ocrotirea căreia se află minorul nu au putut fi găsiți și s-a desemnat un alt adult pentru a fi citat la efectuarea actului de urmărire penală „a”, la efectuarea actului de urmărire „b” organul de urmărire penală va analiza, din nou, dacă apreciază că este necesară prezența unui adult, întrucât din textul alin. (1¹) al art. 505 C.pr.pen. rezultă că organul de urmărire penală are putere de apreciere în acest sens pentru fiecare act de urmărire în parte.

Cu alte cuvinte, în situația citării unei persoane adulte conform dispozițiilor alin. (1²) al art. 505 C.pr.pen. la efectuarea unui act de urmărire penală, altul decât audierea sau confruntarea minorului, nu se poate pune problema încetării pe viitor a circumstanței prevăzute de alin. (1²) al art. 505 C.pr.pen., întrucât analiza oportunității prezenței unei persoane adulte și citarea acesteia fie în temeiul alin. (1²), fie în temeiul alin. (1¹) al art. 505 C.pr.pen., se epuizează odată cu efectuarea actului de urmărire pentru care a fost realizată analiza în discuție. Așadar, cum pentru fiecare act de urmărire, organul de urmărire penală va analiza dacă sunt întrunite condițiile impuse de norma principală, care este cea prevăzută de alin. (1¹) al art. 505 C.pr.pen., urmând ca, în mod subsidiar, să uzeze de procedura prevăzută la alin. (1²) C.pr.pen., dispozițiile alin. (1⁴) al art. 505 C.pr.pen. apar ca fiind redundante.

III. MOTIVE, ÎN PRINCIPIU, DE ABROGARE A TEXTULUI ALIN. (3) AL ART. 505 C.PR.PEN. ȘI AL ALIN. (3) AL ART. 508 C.PR.PEN. ȘI, ÎN SUBSIDIAR, DE MODIFICARE A ACESTORA

Referitor la alin. (3) al art. 505 C.pr.pen., apreciem că și acest text este deficitar construit.

Pe de o parte, acesta contravine articolului 15 alineatul 4 din Directiva (UE) nr. 2016/800, care, astfel cum am arătat, prevede că statele membre trebuie să se asigure că copiii au dreptul de a fi *însoțiți* de titularii răspunderii părintești sau de un alt adult corespunzător, în timpul procesului penal. Așadar, considerăm că obligația statelor este una de rezultat în a asigura prezența adultului la efectuarea procesului penal față de un minor.

Realizarea acestei obligații se poate asigura prin utilizarea dispozițiilor privind mandatul de aducere¹⁶, sens în care vor fi avute în vedere dispozițiile art. 265 alin. (1) C.pr.pen. Consider că aplicarea acestui text de lege nu poate fi împiedicată de împrejurarea că legiuitorul, în mod neinspirat, a ales ca denumirea marginală a art. 505 C.pr.pen. să fie „*persoanele chemate la organul de urmărire penală*” în condițiile în care, în cuprinsul art. 505 C.pr.pen. se face referire, în mod corect, la *citarea* anumitor persoane și nu la chemarea acestora la organul de urmărire penală¹⁷. *De lege ferenda*, s-ar impune ca legiuitorul să aibă în vedere acest aspect și să modifice denumirea marginală a art. 505 C.pr.pen.¹⁸.

Cu toate acestea, arătăm că și de la obligația organelor judiciare de a asigura prezența inculpatului la procesul penal desfășurat împotriva sa există derogări exprese, în sensul că se prevede în Codul de procedură penală că neprezentarea inculpatului nu împiedică efectuarea unui anumit act de procedură, motiv pentru care, apreciem că ar fi fost mai potrivită o reglementare care să țină cont de acest aspect și în procedura specială în discuție. Cu alte cuvinte, legiuitorul ar fi trebuit să prevadă că, doar în cazurile în care legea prevede că neprezentarea inculpatului nu împiedică efectuarea actului de procedură, nici neprezentarea persoanelor adulte, legal citate, nu împiedică efectuarea aceluia act.

Pe de altă parte, se poate constata dorința legiuitorului de a preveni o eventuală tergiversare a procesului, însă formularea textului (care, așa cum am precizat, ar trebui abrogat întrucât contravine dispozițiilor Directivei nr. 2016/800) este una nefericită întrucât textul face referire la neprezentarea persoanelor a căror citare este imperativă și nu face referire și la neprezentarea persoanelor a căror citare este una facultativă, dar pe care organul judiciar a apreciat-o ca fiind oportună conform alin. (1¹) al art. 505 C.pr.pen. Cu toate acestea, deși textul nu prevede, apreciem că este întemeiat a se considera la acest moment că, deopotrivă, neprezentarea persoanelor legal citate conform alin. (1¹) al art. 505 C.pr.pen. nu împiedică efectuarea actului de urmărire penală vizat.

În final, arătăm că și dispozițiile art. 508 alin. (3) C.pr.pen., potrivit cărora neprezentarea persoanelor legal citate nu împiedică judecarea cauzei, contravin prevederilor articolului 15 alineatul 4 din Directiva (UE) nr. 2016/800 pentru aceleași argumente prezentate anterior.

În plus, topografia art. 508 C.pr.pen. lasă de dorit. La acest moment pare că dispozițiile alin. (3) al art. 508 C.pr.pen. s-ar aplica doar în cazul în care nu se prezintă persoanele legal citate, indicate la alin. (1) al art. 508 C.pr.pen., în sensul că neprezentarea acestora nu împiedică judecarea cauzei, în timp ce neprezentarea adultului desemnat de minor ori de judecător sau instanță, la care se face referire la alin. (4) - (5) al art. 508 C.pr.pen., legal citat, pare că ar împiedica judecarea cauzei.

Am arătat că această abordare greșită este întâlnită și în cazul fazei de urmărire penală, respectiv la art. 505 alin. (3) C.pr.pen., astfel că toate criticile expuse cu ocazia analizei

¹⁶ În același sens, a se vedea articolul A. Crișu, Procedura în cauzele cu infractori minori, disponibil pe <https://blog.hamangiu.ro/procedura-in-cauzele-cu-infractori-minori/#footnote-25-a>, consultat la 23.07.2026.

¹⁷ În doctrină este amintită diferența dintre citare și celelalte modalități prin care se asigură prezența persoanelor la activitățile desfășurate în fața organelor judiciare, cum sunt încunoștințarea sau chemarea, arătându-se că, în timp ce neprezentarea unei persoane la organul judiciar în urma unei citații poate fi sancționată cu emiterea unui mandat de aducere sau cu amendă, neprezentarea în urma încunoștințării sau chemării nu este sancționată de lege. În acest sens, a se vedea G. Mateuț, Procedură penală. Partea generală, Ed. Universul Juridic, București, 2019, p. 933.

¹⁸ Pentru aceleași argumente se impune și modificarea denumirii marginale a art. 508 C.pr.pen. în sensul indicării că este vorba despre persoanele *citate* la judecarea minorilor și nu despre persoanele *chemate*.

acestui text sunt valabile și în privința dispoziției de la alin. (3) al art. 508 C.pr.pen.

IV. O SCURTĂ CRITICĂ PRIVIND DISPOZIȚIILE ALIN. (4) AL ART. 508 C.PR.PEN.

Referitor la dispozițiile art. 508 alin. (4) - alin. (6) C.pr.pen., acestea urmăresc logica reglementării privind faza urmăririi penale, prevăzând, în mod oportun, soluțiile de urmat în cazul în care persoanele prevăzute la alin. (1) al art. 508 C.pr.pen. nu au putut fi găsite ori prezența acestora ar afecta interesul superior al minorului sau desfășurarea procesului penal.

O critică doar în privința modului în care legiuitorul a înțeles să redacteze alin. (4) al art. 508 C.pr.pen.: se stipulează că în situațiile premisă indicate de legiuitor, citarea se va face către un alt adult „corespunzător” care este desemnat de minor. În cazul urmăririi penale se precizează doar că citarea se va face către un alt adult care este desemnat de minor. În aceste condiții și în lipsa oricăror alte explicații din partea legiuitorului, nu se poate identifica dacă acesta a urmărit să reglementeze o condiție în plus de urmărit pentru persoana adultului ce trebuie desemnat de minor în faza de cameră preliminară și judecată, față de adultul desemnat de minor în faza de urmărire penală. Apreciez că este vorba doar de o exprimare nepotrivită, minorul având libertatea de a desemna orice persoană pe care o consideră potrivită, în toate fazele procesului penal.

V. CE SE ÎNȚELEGE PRIN SINTAGMA „CAUZĂ CU INFRACTORI MINORI”?

Dispozițiile art. 508 alin. (1) C.pr.pen. impun citarea serviciului de probațiune, a părinților sau, după caz, a tutorelui, curatorului sau a persoanei în îngrijirea căreia se află temporar minorul la *judecarea* cauzei.

Art. 504 C.pr.pen. stipulează că *urmărirea și judecarea* infracțiunilor săvârșite de minori, precum și *punerea în executare* a hotărârilor privitoare la aceștia se fac potrivit procedurii obișnuite, cu completările și derogările prevăzute de procedura în cauzele cu infractori minori.

La prima vedere, textele de lege fac referire la un regim derogatoriu al procedurii penale aplicabile în cauzele cu infractori minori exclusiv pentru faza de urmărire penală, judecată și executare a hotărârilor, fără a se indica și faza camerei preliminare. În ciuda acestei omisiuni, apreciem că procedura privind cauzele cu infractori minori este aplicabilă și pentru *faza de cameră preliminară*, lipsind orice motiv plauzibil pentru a scuti această fază procesuală importantă a procesului penal de la aplicarea procedurii speciale¹⁹.

Această concluzie este susținută, pe de o parte, de considerentele Deciziei Curții Constituționale nr. 102/2018, potrivit căreia reglementarea specială a unei proceduri privitoare la minori trebuie să aibă caracter unitar, iar, pe de altă parte, de dispozițiile unionale, respectiv Directiva nr. 2016/800, care prevede, la articolul 1, privind domeniul de aplicare, că se aplică copiilor care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale, până în momentul stabilirii definitive a faptului că persoana suspectată sau acuzată a

¹⁹ Prin Încheierea penală nr. 837/21.12.2020 pronunțată de Tb. Constanța, disponibilă pe www.rejust.ro, s-a dispus admiterea contestației și rejudecarea fondului camerei preliminare întrucât instanța a arătat că prin necitarea Serviciului de Probațiune și a părinților inculpatului minor la cercetarea fondului camerei preliminare s-au încălcat dispozițiile legale care garantează dreptul la apărare și dreptul la un proces echitabil, „încălări care nu pot fi înlăturate decât prin anularea încheierii pronunțate de judecătorul de cameră preliminară de fond și trimiterea cauzei la rejudecare”.

săvârșit o infracțiune, inclusiv, dacă este cazul, până în momentul pronunțării unei hotărâri de condamnare și al soluționării oricărei căi de atac.

În concluzie, suspectul sau inculpatul minor trebuie să beneficieze de dreptul de a fi însoțit de persoana care exercită autoritatea părintească ori de una dintre persoanele adulte la care se face referire la art. 505 C.pr.pen. și art. 508 C.pr.pen. în tot cursul procesului penal, incluzând toate fazele acestuia: urmărire penală, cameră preliminară, judecată și executare a hotărârii²⁰.

Într-o altă ordine de idei, arătăm că, în ciuda modului de exprimare utilizat în art. 504 C.pr.pen. și în art. 508 C.pr.pen., procedura în cauzele cu infractori minori se aplică și în cazul în care inculpatul minor uzează de vreuna dintre procedurile speciale prevăzute de Codul de procedură penală, întrucât, într-o asemenea situație, „*procedura obișnuită*” la care face referire art. 504 C.pr.pen. este, în concret, procedura specială la care a apelat inculpatul minor (ex.: procedura acordului de recunoaștere a vinovăției sau procedura referitoare la contestația privind durata procesului) de la care se va deroga potrivit regulilor stipulate în cadrul capitolului privind procedura în cauzele cu infractori minori.

Totodată, același raționament se păstrează și pentru alte proceduri desfășurate în fața judecătorului de cameră preliminară, atunci când acesta este investit cu o cerere a cărei soluționare presupune pronunțarea unei soluții pe fondul procesului, determinând stingerea raportului juridic de drept penal, cum ar fi procedura confirmării renunțării la urmărirea penală²¹ ori procedura în care se soluționează plângerea împotriva soluției de clasare. Astfel că și în cadrul unor asemenea proceduri se aplică dispozițiile derogatorii privind procedura specială în cauzele cu infractori minori.

În jurisprudență, cea mai neunitară practică se regăsește în materia procedurii privind măsurile preventive, întrucât, pe de o parte, unele instanțe procedează conform dispozițiilor art. 508 alin. (1) C.pr.pen. și în cadrul procedurilor privind dispunerea asupra măsurilor preventive cu privire la inculpatul minor²², iar, pe de altă parte, unele instanțe apreciază că dispozițiile privind procedura specială referitoare la cauzele cu infractori minori nu se aplică în cadrul procedurilor privitoare la măsurile preventive²³ sau aplică selectiv anumite dispoziții derogatorii.

Considerăm că procedura specială privind cauzele cu infractori minori, deci, implicit,

²⁰ Într-o cauză s-a dispus de către judecătorul de cameră preliminară remedierea actului de sesizare în sensul indicării în citativul rechizitoriului și a reprezentanților legali ai inculpatului minor, respectiv a Serviciului de Probațiune, raportat la faptul că aceste persoane se impuneau a fi citate pentru parcurgerea fazei de cameră preliminară și a fazei judecătii (Jud. Sectorului 3 București, Încheierea de cameră preliminară din 14.06.2016, disponibilă pe www.rejust.ro).

²¹ Prin Încheierea din 14.05.2018, pronunțată de Jud. Sectorului 6 București, disponibilă pe www.rejust.ro, s-a reținut că o consecință a Deciziei Curții Constituționale nr. 102/2018 este aceea că „*practic, în orice procedură penală în care se poate ajunge la ascultarea sau confruntarea minorului, trebuie citați părinții sau alte persoane în locul acestora*”.

²² Prin Încheierea nr. 207/CCP/22.12.2020 pronunțată de Tb. Bihor, disponibilă pe www.rejust.ro, s-a apreciat că dispozițiile privind judecata se extind și la judecata măsurilor preventive, în cazul inculpaților minori. Din Încheierea penală nr. 552/30.04.2026 pronunțată de Tb. Arad, disponibilă pe www.rejust.ro, rezultă că pentru examinarea legalității și temeiniciei măsurilor preventive dispuse față de inculpatul minor au fost citați reprezentantul legal al minorului și serviciul de probațiune competent.

²³ Prin Încheierea nr. 339/04.06.2026 pronunțată de Jud. Craiova, disponibilă pe www.rejust.ro, s-a reținut că dispozițiile art. 504 - 520 C.pr.pen. se referă la procedura specifică fazelor de urmărire penală și judecată, iar aceste dispoziții nu fac trimitere și la procedura măsurilor preventive, astfel că s-a apreciat ca nefiind aplicabilă procedura specială, în baza principiului *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*.

citarea persoanelor prevăzute expres de lege, se aplică și atunci când organele judiciare urmează să dispună asupra măsurilor preventive aplicate asupra minorului. Dispozițiile art. 504 C.pr.pen. nu disting în vreun fel, reglementând doar că urmărirea penală și judecarea infracțiunilor privitoare la minori se fac potrivit procedurii obișnuite, cu completările și derogările prevăzute în Capitolul III și în Secțiunea a 8-a a cap. I din titlul V al părții generale din Codul de procedură penală.

În acest sens, trebuie arătat că măsurile preventive sunt măsuri procesuale ce pot fi luate doar în cazul în care a fost declanșat procesul penal, deci, implicit, doar în măsura în care ne aflăm în urmărirea penală, camera preliminară sau judecata infractorilor minori, faze ale procesului care sunt guvernate de regulile derogatorii, sens în care acestea se vor răsfrânge și asupra procedurilor în care se dispune asupra măsurilor preventive aplicate minorului.

În plus, ar fi lipsit de sens ca, în timp ce dispozițiile art.244¹ C.pr.pen. impun informarea persoanelor adulte enumerate de lege cu privire la condițiile speciale de executare a reținerii și arestării preventive dispuse față de minor, procedura specială privind citarea acelor persoane să nu fie aplicată atunci când au loc dezbaterile privind luarea măsurilor preventive. Dintre prezența persoanelor adulte la procedura privind măsurile preventive luate asupra minorului și informarea acestora cu privire la măsurile deja luate, nu credem că se poate contesta că este mult mai importantă asigurarea prezenței persoanelor în discuție. Așadar, din această perspectivă, apreciem că normele în vigoare impun respectarea procedurii speciale privind cauzele cu infractori minori și în procedurile privind măsurile preventive luate asupra minorului și informarea persoanelor prevăzute de lege în condițiile art.244¹ C.pr.pen.

Totodată, nici Directiva nr. 2016/800 nu reglementează în mod distinct procedura privind măsurile preventive luate asupra minorilor și este firesc să fie așa, întrucât, dacă se apreciază de către legiuitorul unional că minorul ar trebui să fie însoțit de titularul răspunderii părintești inclusiv la simple audieri realizate de către organele de poliție, cu atât mai mult se deduce intenția de a se asigura dreptul minorului de a fi însoțit atunci când organele judiciare urmează să dispună asupra măsurilor restrictive de drepturi ori privative de libertate ce îl privesc.

CONCLUZII

Dispozițiile Codului de procedură penală care reglementează situația persoanelor citate la procesul penal privind suspectul sau inculpatul minor, deși au suferit mai multe modificări legislative, atât ca urmare a transunerii legislației unionale, cât și ca urmare a intervenției Curții Constituționale, pot fi în continuare criticate, în special, așa cum s-a observat, din cauza faptului că nu garantează același nivel de protecție precum cel stabilit prin Directiva (UE) nr. 2016/800.

Această concluzie apare ca fiind mai problematică în condițiile în care actele efectuate cu nerespectarea dispozițiilor în discuție pot fi sancționate în prezent doar cu nulitatea relativă, motiv pentru care considerăm ca fiind necesară intervenția legiuitorului fie în sensul elaborării normelor procesual penale speciale cu o mai multă acuratețe și în sensul abrogării normelor care contravin standardului de protecție european, fie în sensul sancționării nerespectării normelor derogatorii cu nulitatea absolută, considerându-se că normele care privesc interesul superior al minorului sunt norme care ocrotesc și interesul public, raportat la dezideratul ca procesul penal desfășurat împotriva unui minor să nu aibă doar funcția

punitivă, ci și aceea educativă, pentru ca reabilitarea și reintegrarea copiilor să fie una cât mai rapidă și facilă.

Concluzionăm prin a răspunde la întrebarea dacă citarea anumitor persoane adulte în cauzele cu infractori minori este o protecție pentru minor sau doar încă o formalitate de îndeplinit în sensul că acest pas procedural a fost reglementat de legiuitorul european drept garanție procedurală pentru ca statele membre să se poată asigura că minorii sunt în măsură să înțeleagă și să urmeze procedurile respective și să își exercite dreptul la un proces echitabil, deci o formă de protecție pentru minor, în timp ce, în mod regretabil, viziunea legiuitorului național asupra acestui aspect este incompletă și tinde să reglementeze doar o formalitate procedurală de îndeplinit fără să urmărească efectivitatea concretă a acesteia.